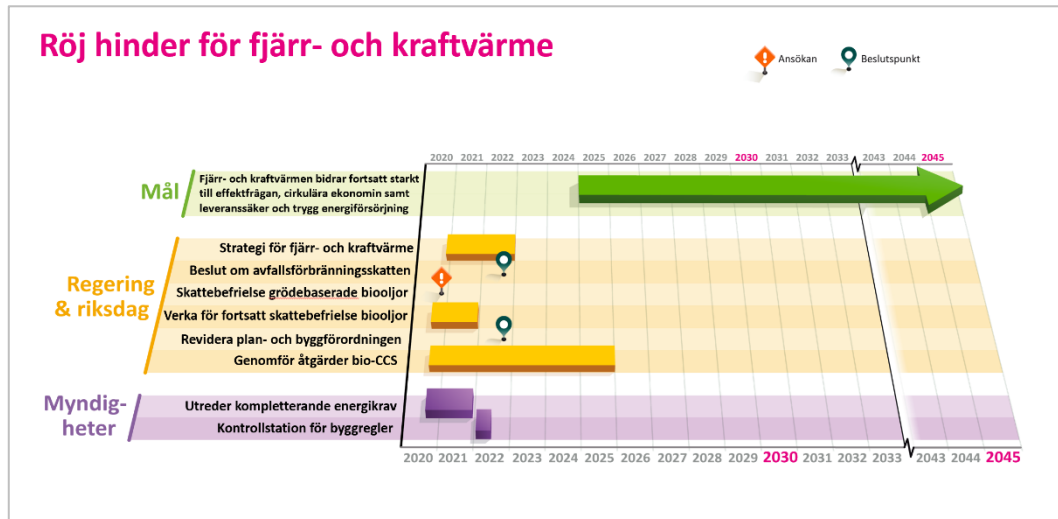

Tidslinje: Røj hinder för fjärr- och kraftvärme

Fjärr- och kraftvärmens har stor betydelse för energisystemet. Sveriges väl utbyggda fjärrvärme avlastar elsystemet när effektbehovet är stort och kraftvärmens, med samtidig el och värmeproduktion, bidrar med fossilfri el. Kraftvärmens ger dessutom lokal elproduktion. För att klimatmålen ska nås behöver fjärr- och kraftvärmens fortsatt bidra starkt till effektbalansen, den cirkulära ekonomin och en leveranssäker och trygg energiförsörjning.

Mål

Fjärr- och kraftvärmens bidrar fortsatt starkt till effektfrågan, cirkulära ekonomin samt leveranssäker och trygg energiförsörjning

Fjärr- och kraftvärmens roll i energisystemet, och samhället i stort, har tydliggjorts de senaste åren genom en ökad kapacitetsutmaning i elnäten och ökat fokus på ett cirkulärt samhälle. Fjärr- och kraftvärmens ger många parallella samhällsnyttor och Sverige har en närmast unik position i ett europeiskt perspektiv med en så pass stor andel fjärrvärme i energisystemet. Drygt 50 procent av Sveriges uppvärmningsbehov tillgodoses genom fjärrvärme och runt 10 procent av den totala elproduktionen tillförs från kraftvärme.

Fjärr- och kraftvärmens är en avgörande pusselbit i den cirkulära ekonomin genom möjligheten att tillvarata resurser som annars går till spillo eller måste deponeras; som rester från skogen, avfall och spillvärme från samhälle och industri. Ur dessa rester utvinns energiinnehållet som värmer våra bostäder och lokaler samt ger el till samhället. Samtidigt renas samhället och miljön från oönskade ämnen som finns i materialet

Fjärr- och kraftvärmens bidrar i hög grad till effektbalansen på flera sätt – de avlastar elsystemet genom att tillföra värme som inte produceras med el, de tillför lokal, stabil elproduktion från kraftvärmeverk när efterfrågan i elsystemet är som störst, och elproduktionen sker lokalt i våra tätorter där den behövs som mest och minskar då behovet av el som överförs via stamnätet. Kraftvärmens kan även trygga den lokala elförsörjningen i krislägen genom anpassning till ö-drift.

När nu fjärr- och kraftvärmens olika nyttor och funktioner utmanas genom en rad parallella styrmedels- och skatteförändringar är det allvarligt och kan få stora konsekvenser för energitillförsel och samhälle, och kraftvärmen som är vår enda planerbara förnybara elproduktion riskerar att gå förlorad.

Regering och riksdag

Strategi för fjärr- och kraftvärme

Regeringen uppmanas att ta fram en sammanhållen strategi för fjärrvärme och kraftvärme. Strategin tar sin utgångspunkt i den energipolitiska inriktningspropositionen samt Energimyndighetens rapport om effektiv uppvärmning och kylning enligt EU:s energieffektiviseringsdirektiv som presenterades i november 2020. Strategin ska resultera i förslag till hur potentialen för fjärr- och kraftvärme kan förverkligas.

Den politiska utvecklingen för fjärr- och kraftvärmen har, från att tidigare ha stort politiskt stöd, under några år gått åt fel håll och förutsättningarna har försämrats löpande. Skatter och styrmedel för fjärrvärmen påverkar förutsättningarna för kraftvärmen. Kraftvärmen agerar dessutom på två marknader och påverkas också av förutsättningarna på elmarknaden. Utvecklingen med låga elpriser innebär en mycket påtaglig risk för att elproduktion från kraftvärme minskar eller försvinner helt. Politiken behöver nu tydligt visa på en riktning för kraft- och fjärrvärmen på nationell nivå, med en helhetssyn på energisystemet som utgångspunkt. Det behövs en långsiktigt hållbar energipolitik, med långsiktigt stabila och teknikneutrala villkor, samt renodlade och samordnade styrmedel och skatter för kraft- och fjärrvärmen. Fjärr- och kraftvärmens roller som möjliggörare i energisystemet behöver också tydliggöras.

Den 30 november 2020 överlämnade Energimyndigheten rapporten Heltäckande bedömning av potentialen för uppvärmning och kylning till regeringen, som tagits fram av enligt EU:s reviderade bilaga VIII i energieffektiviseringsdirektivet, för vidare rapportering till EU-kommissionen. Ett av Energimyndighetens huvudförslag är en samlad översyn av styrmedlen som påverkar kraftvärmen genomförs för att på ett effektivt sätt kunna värna kraftvärmen och dess positiva egenskaper. Energimyndigheten föreslår också att Sverige fortsätter att satsa på och utreda möjligheterna för bio-CCS. Vidare föreslås att styrningen gällande minskad fossilandel i avfallsförbränning behöver riktas mot de aktörer som har rådighet för uppkomsten av avfallet och inte åstadkoms genom åtgärder i energisektorn. Slutsatser och rekommendationer från denna analys bör tas vidare politiskt för att förbättra förutsättningarna för en livskraftig kraftvärmesektor.

Beslut om avfallsförbränningskatten

Avfallsförbränningskatten saknar förutsättningar att uppnå avsedd styreffekt och bör därför avskaffas på basis av Skatteverkets pågående utvärdering. Skatten bör ersättas av effektiva styrmedel som vi redovisar i tidslinjen "Reducera utsläpp från plastavfall".

Avfallsförbränningskatten som infördes den 1 april 2020 är verkningslös och styr inte mot uppsatta energi-, klimat- och avfallspolitiska mål. Naturvårdsverket konstaterar också i sin uppföljning av klimatpolitiska åtgärder enligt klimatlagen i april 2020 att avfallsförbränningskatten saknar klimateffekt. Avfallsförbränningskatten uppmuntrar snarare energiåtervinning av plast och blir kontraproduktiv då det, baserat på energiinnehåll, blir billigare att förbränna fossilt plastavfall än biobaserat avfall.

Plasten i restavfall är ett allt större problem för kraft- och fjärrvärmen då nu den absolut största delen av klimatutsläppen kommer från den fossila plasten i restavfall. Fjärrvärmen

varken vill ha eller behöver plasten, den tillför endast problem i form av emissioner. Men den måste sorteras ut innan den kommer till energiåtervinning och åtgärder via styrmedel måste då sättas in högre upp i avfallskedjan, helst redan i producentledet. De specifika åtgärder vi föreslår redovisas i tidslinjen "Reducera utsläpp från plastavfall".

Skattebefrielse biooljor för värmeproduktion

Regeringen ansöker hos EU-kommissionen om fortsatt energi- och koldioxidskattebefrielse för grödebaserade biooljor på motsvarande sätt som för biodrivmedel. För de biooljor som utgör rest- och avfallsprodukter som t.ex. UCOME och skogsbaserad metanol bör skattebefrielse kunna genomföras med stöd av den så kallade gruppundantagsförordningen bestämmelser i EU:s statsstödsregler istället för energi- och miljöriktlinjerna.

Regeringen hänvisar i budgetpropositionen för 2021 där full energi- och koldioxid-skatt på grödebaserade biooljor för värmeproduktion föreslås införas den 1 januari 2021 att man bedömt att förlängd skattebefrielse inte är möjlig av statsstödsdäml gentemot EU-kommissionen. I oktober 2020 godkände dock EU-kommissionen fortsatt skattebefrielse för motsvarande biodrivmedel för transportändamål under 2021 med hänvisning bl.a. till att energi- och miljöriktlinjerna (EEAG) förlängts till utgången av 2021.

Med tanke på att biooljorna för värmeproduktion med skatt blir ungefär dubbelt så dyra som fossila oljor får skatten mycket stora konsekvenser. Eftersom fjärrvärmebranschen investerar stort i att fasa ut de sista fossila oljorna från framför allt spetslast- och reservproduktions-anläggningar är det av stor betydelse att skattevillkoren stödjer en sådan omställning. Av tekniska skäl är det inte möjligt utan mycket omfattande investeringar att använda de tyngre obeskattade biooljorna i de fossiloljepannor som konverterats till att använda lätta biooljor som RME. RME omfattas fr.o.m. 2021 av full energi- och koldioxidskatt för uppvärmning. Tyvärr innebär införandet av biooljeskatten att åtskilliga fjärrvärmebolag fr.o.m. 2021 kommer behöva återgå till att använda fossil olja av kostnadsskäl, stick i stäv med de klimatpolitiska ambitionerna.

Kortsiktigt anser vi även att de biooljor som utgör rest- och avfallsprodukter som t.ex. UCOME samt skogsbaserad metanol bör ges skattebefrielse. Detta bör kunna ske med tillämpning av den så kallade gruppundantagsförordningens bestämmelser i EU:s statsstödsregler i stället för energi- och miljöriktlinjerna.

Verka för fortsatt skattebefrielse för biooljor för värmeproduktion

Regeringen verkar för fortsatt energi- och koldioxidskattebefrielse för grödebaserade biooljor inför och under översynen av EU:s statsstödsregler, EU:s energiskattedirektiv respektive förnybart-direktiv som kommer att ses över under 2020.

En fortsatt skattebefrielse av samtliga hållbara biobränslen enligt förnybart-direktivet är angelägen för att klara fjärrvärmebranschens åtaganden om att bli fossilbränslefri. Av tekniska skäl är det inte möjligt utan mycket omfattande tilläggsinvesteringar att använda de tyngre obeskattade biooljorna i de fossiloljepannor som konverterats till t.ex. RME-bioolja som vid årsskiftet blir en beskattad bioolja.

Revidera plan- och byggförordningen

Regeringen reviderar plan- och byggförordningen genom att införa kompletterande energikrav utifrån använd energi.

I enlighet med det regeringsuppdrag som Boverket och Energimyndigheten ska redovisa i november 2021, om att ta fram ett förslag till utformning av ett kompletterande energikrav utifrån använd energi, bör regeringen fatta beslut om en komplettering av

plan- och byggförordningen. Detta bör ske inom ramen för den aviserade kontrollstationen gällande energikraven i byggreglerna som ska äga rum 2022.

Genomför åtgärder för bio-CCS

Genomför förslagen i "Vägen till en klimatpositiv framtid" SOU 2020:4 för att möjliggöra bio-CCS. Se tidslinjen för storskalig bio-CCS för vidare information.

I färdplanen för uppvärmningsbranschen formuleras en långsiktig vision om att uppvärmningssektorn år 2045 ska vara en kolsänka som hjälper till att minska de totala svenska växthusgasutsläppen. Energiföretagen anser att det är av yttersta vikt att förslagen i utredningen "Vägen till en klimatpositiv framtid" SOU 2020:4 för att möjliggöra bio-CCS genomförs så snart som möjligt. Det innebär att negativa utsläpp genom bio-CCS kan realiseras i stor skala innan 2030. Om nödvändiga beslut fattas i tid kan en eller flera anläggningar för negativa utsläpp vara uppförda redan år 2025.

Styrmedel för negativa utsläpp behöver vara uthålliga, förutsägbara och teknikneutrala. En bred politisk uppslutning kring bio-CCS och att de spelregler som skapas är långsiktiga och stabila är en förutsättning för att energiföretag ska våga investera i bio-CCS.

Energimyndigheten

Utredning kompletterande energikrav

Energimyndigheten och Boverket utredning kompletterande energikrav utifrån använd energi.

Regeringen gav i juni 2020 i uppdrag till Boverket att i samverkan med Energi- myndigheten att ta fram ett förslag om hur ett kompletterande krav som utgår ifrån byggnadens energibehov, dvs. använd energi, ska utformas. Utgångspunkten är regeringens bedömningar i skrivelsen Byggnaders energiprestanda (skr. 2018/19:152). Uppdraget ska redovisas i november 2021. Det är angeläget att det säkerställs att energikraven i byggreglerna är teknikneutrala till val av uppvärmningssystem och fokuserar på långsiktigt energieffektiva byggnader med välisolerade klimatskal. Det är också angeläget att säkerställa att konkurrensneutraliteten mellan hållbara, icke-fossilbränslebaserade, uppvärmningssystem inte snedvrids av reglerna om undantag för förnybar energi som alstras inom byggnadens tomtgräns.

Kontrollstation för energikraven i byggreglerna

Boverket genomför en kontrollstation för energikraven i byggreglerna 2022.

Regeringen aviserade i skrivelsen om Byggnaders energiprestanda (skr. 2018/19:152) att energikraven i byggreglerna behöver följas upp och utvärderas regelbundet med en första kontrollstation 2022 av de nya energikrav som infördes den 1 september 2020. Detta är viktigt för att följa upp att byggreglerna och energideklarationerna för byggnader på ett kostnadseffektivt sätt ska bidra till de uppsatta målsättningarna om teknikneutrala val av hållbara, dvs. icke-fossilbränslebaserade uppvärmningssystem, långsiktigt energieffektiva byggnader med bra klimatskärm samt en effektiv elanvändning i uppvärmningen och beakta effektutmaningen. Det är också angeläget att det säkerställs att konkurrensneutraliteten mellan hållbara, icke-fossilbränslebaserade, uppvärmningssystem inte snedvrids av reglerna om undantag för förnybar energi som alstras inom byggnadens tomtgräns.